

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio I. De Natura Entis rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

cum advenire possint enti incompleto, imò nata sint advenire. Tum quia redit totum argumentum, quia in fulciri & sustentari æquè se habent forma materialis & accidentia, illarumque priorum prius ostendi debet substantialitas, quàm quòd possunt emanare substantiam. Ergo & in præsentī prius debet ostendi quid sit Accidens quàm quòd natum sit advenire.

EXPLICATUR aliter forma accidentalis ejusque in alietas, proportionatè ad ea quæ dicta de substantia, quòd scilicet ita sit in alio, ut licet absit nihil essentialē subjecto censeatur abesse,

hocque respicit tota illa definitio accidentis, quòd possit adesse & abesse sine subjecti corruptione.

ADDO. Posita entitate accidentis cum sola radicali in alietate, sine ulla actuali inhærentia, non est necesse superaddi modalitatem vel entitatem aliquam quæ sit inhærentia. Ratio, quia nulla hujus necessitas. Hinc nos nec substantiam dicimus esse quid superadditum entitati ipsi substantiæ, licet unio non possit esse sine aliquo superaddito, propter rationes alibi adlatas.

DISPUTATIO V.

De Oppositis Enti reali:

Enti reali oppositum I. est nihil, seu non esse entis. II. Opponitur enti quæcunque negatio, quæ si sit cum capacitate subjecti ad oppositum erit privatio, sine autem capacitate subjecti, mera negatio. III. Quod opponitur enti, est ens rationis.

Nihil autem & negatio hîc pro eodem sumuntur, condistinguntur tamen eo, quod imprimis nihil spectat ad non esse, negatio autem spectat ad non dici, vel dici cum negatione; hinc nihil, opponitur esse, negatio autem opponitur affirmationi. Unde nihil est quasi quid prius, considerationisque metaphysicæ, negari autem & negatio, est posterius quid, spectansque ad dici. Rursus rigoroſè loquendo, nihil non requirit fundari in positivo sicut nihil creatum erat ab æterno, in nullo autem positivo fundatum. Negatio autem fundatur in aliquo positivo, ne detur negatio negationis.

Quod attinet ad ens rationis, illud etiam duplex est. Quoddam ens rationis Logicum & de hoc egimus in præcedentibus Logicis. II. Ens rationis antonomasticè dictum, seu ens rationis Metaphysicum, & de hoc in præſenti tractandum erit.

* *

*

QUÆSTIO I.

De Natura Entis rationis.

Sicut de aliis entibus ordinariè quæritur, ita & de entibus rationis quæretur, quid sint? & an sint?

DIFICULTAS I.

Explicatur: quid sit ens Rationis.

Multas explicationes entis rationis refutatas vide apud alios, hîc speciales perstringentur.

Punctum Difficultatis 1.

Quid per alios ens Rationis?

EXPLICAT I. Pontius. *Ens rationis est id, quod nequit aliquid efficere, nec inexistere alicui potenti efficere, nisi per considerationem potentia potenti aliquid considerare. Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia datur in ente rationis aliquid prius, ex quo fluit, quòd non possit quidquam efficere, neque inexistere potenti efficere, hæc enim prædicata, sunt quasi relativa, quæ fundari debent in absoluto. Tum quia per Pontium duo entia rationis, quando à duobus

duobus distinctis cogitantur, habent similitudinem inter se, non minus quam quaecunque entia realia, quantumvis ut ille loquitur, nemo cogitet de illa similitudine. Et quia in principiis Scottistarum relatio similitudinis, est quid distinctum realiter à similibus, non erit ratio cur illa similitudinem, entia rationis non efficiant, ita ut non tantum ipsae fabricationes entium rationis, sint similes, productivaeque illius similitudinis, sed & ipsa fabricata, quae relatio, ut ipse dicit, debet esse nemine cogitante, ergo jam entia rationis, contra quam voluit Pontius, aliquid efficient. Tum quia negatio potentiae ad efficere, nequit aliquid efficere, nec inexistere potenti efficere, & tamen illa negatio non est ens rationis. Tum quia ut urget Mastrius ab eodem adductus, Ens reale, non recte per hoc describitur, quia potest aliquid facere aut inexistere potenti efficere, ergo nec ens rationis est id, quod nihil potest efficere, nec potest inexistere, potenti efficere. Neque valet quod dicit Pontius. Potuisse aliter adeoque dicto modo explicari ens reale: nam definitiones explanationesque rerum debita, sunt tales, ut aliter fieri non possint, sicut & ipsae naturae rerum, aliter fieri non possunt.

EXPLICAT II. Alarcon apud rec. Suar. Tr. 2. Log. Disp. 1. Ens rationis esse ens fictum, repraesentans entitatem rerum, ad eum modum, quo Tragædus repraesentat Hectorem, qui non est fictus, sed verus. Et ita format aliquis conceptum veli, quo vult significare tenebras, Ens rationis consistit in hoc v. lo, repraesentante tenebras. Et sicut pictor pingens noctem, delineat nubes nigras, quae delineatio repraesentat noctem; sic fictio rationis, consistit in hoc, quod velum nigrum tenebras exprimat. Et sicut nubes in imagine depicta, sunt signum ex instituto rei. Et sicut omne signum ad placitum fit per actum iudicii, sic & omne ens rationis. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quamvis certum sit, interdum per entia rationis, repraesentari res veras, falsum tamen est, quod nullum ens rationis sit, nisi quod verum repraesentat cum fictione, nam qui dicit Deus, non est, vel non est Trinus, per multos, facit ens rationis, & tamen non repraesentat sibi verum. Tum quia ut infra videbitur, falsum est ens rationis non nisi per secundam operationem fieri. Tum quia alias etiam ars fabricare posset entia rationis. Tum quia ex generico suo praedicato ens rationis, debet esse aliquid impossibile. Porro fictio illic, non est aliquid impossibile, verum enim illud repraesentatum erit aliquid possibile, in quo ergo stabit impossibilitas entis rationis? & quodcunque assignaveris impossibile, repraesentatum ut verum, in illo potius stabit natura entis rationis.

EXPLICAT III. Suar. Illud esse ens rationis, quod cum nullam entitatem habeat, cogitatur tamen ut ens. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non explicatur cur ens rationis fieri non possit cogitando illud ut non ens, cum tamen habeat entitatem, quod si ens rationis sic etiam formari possit, dari debet superior ratio entis rationis, cuius haec sunt membra; Cogitari ut ens, cogitari ut non ens.

EXPLICANT IV. alii, quod ad rationem entis rationis sufficiat v. g. negationem realem apprehendere per species entis positivi, v. g. tenebras, per speciem nigri coloris, sparsi per aërem. *Hac explicatio* sic ut sonat accipitur.

NON SATISFACIT. Tum quia non apparet, cur usus praecise specierum indebitarum, faciat ens rationis, imò quando fingitur hircocervus, fingitur ens rationis, & tamen utimur specie hirci debite, quia ad repraesentandum hircum, & specie cervi ad repraesentandum cervum, quod si dicas, uti nos adhuc indebite illis speciebus, scilicet tanquam repraesentativis identitatis, hoc ipsum est dubitabile, illa enim sola species ad hoc concurrant, & non species identitatis, quae certe non negationem realem, sed identitatem realem, licet impossibilem repraesentabit. Tum quia cum possit formari ens rationis per speciem entis negativi, apprehendendo positivitatem realem, debet dari alius communis conceptus entis rationis, superior utraque hac specie. Tum quia licet enti rationis innectatur semper cognitio essentialiter falsa, tamen aliud est, ens Rationis, aliud cognitio essentialiter falsa, quae duo, non apparet qui distinguenda sint, si ens Rationis nihil aliud sit, quam negatio realis apprehensa, per species entis positivi.

ADDO. Explicari debere quid sit ista negatio realis, si enim intelligitur nomine negationis realis, vera negatio; certe veram negationem apprehendere per species entis positivi, non est facere ens Rationis, quando enim concipio tenebras esse, est tunc negatio realis, hoc est vera, & tamen concipio eam per speciem lucis, nam tenebrae sunt negatio lucis. Quod si per negationem realem intelligas debere scilicet fabricando ens Rationis concipi id quod non est, esse, hoc habet difficultatem, de qua infra, & insuper non recte dicto termino praedictum objectum explicatur. Caterum haec explicatio habet aliquid veri; dupliciter enim negationem illam possumus concipere. I. non utendo tantum illis speciebus tanquam medio cognoscendi, sed insuper affirmando vel apprehendendo tenebras, esse colorem nigrum, & tunc revera fieret ens rationis; nam erit simile objectum, quo compono & identifico albedinem DEO, dicendo: DEUS est albedo. II. Possum concipere tenebras, utendo speciebus coloris nigri, tanquam medio seu instrumento co-

† R 3

gnoscen-

gignendi: nam cum nihil sit in intellectu nisi prius sit aliquo modo in sensu, cum tenebræ sensum seipsis non moveant, utimur colore nigro & speciebus ipsius, ad percipiendam notitiam tenebrarum. Et tunc subdividi debet formalitas objecti cogniti, & formalitas modi noscendi, objectumque cognitum non erit ens rationis, sed privatio, modus tamen cognoscendi involvet ens rationis.

Difficilius est decernere: an quando sedente Petro dico Petrus currit, faciamne tunc ens rationis? In quo casu cogitans multipliciter se habere potest. Imprimis si cursum identificet sessioni, facitque indubiè ens rationis. Deinde si per errorem de sedente prædicet cursum, sed tunc falsum quidem dicit, sed non facit ens rationis, aliàs omnis falsitas esset Ens rationis, & hæc in particulari, non habet per quod extrahatur ad conditionem entis rationis. Denique potest intellectus considerare cursum Petri cum sessione, tantum sibi obijciendo cursum, cum non est existens, & tunc docet Oviedo cum recent. Suar. contra Hurtad. & Arriag. non fieri ens rationis, Ratio, quia meræ considerationes prædicatorum non sunt ens rationis.

Dubitari hic etiam posset an cum dico: Chimæra non existit faciam ens rationis, dicique potest illic secundum rationem inadæquatam fieri ens rationis, in quantum scilicet concipio Chimæram, quam nisi conciperem, non possem de illa dicere: Non existit, ita ut illa propositio, secundum inadæquatam rationem respondentem, subiecto, det esse, enti rationis, licet auferrat illi esse, secundum aliam rationem inadæquatam, respondentem prædicato: Non existit. Et licet Chimæra negatio, detur à parte rei, quam negationem illa propositio importat, quia tamen secundum rationem inadæquatam, dat esse objectivum Chimæra, illa propositio: fit ut secundum inadæquatam rationem, fiat tunc ens rationis, & sicut eadem propositio vel terminus, secundum inadæquatam rationem non esse; ita potest secundum inadæquatam rationem representare Chimæram, & ejusdem negationem, seu non existentiam.

EXPLICANT V. Alii communiter, quod ens rationis sit id quod habet esse tantum objective in intellectu. Hæc explicatio cæteris est præferenda, imprimis enim convenit, omni, soli, & semper, deinde quia prædicata, per quæ ab aliis explicatur ens rationis, huc, commodè revocari possunt. Si enim non habet esse nisi objective in intellectu, ergo non potest aliquid efficere, nec inexistere potenti efficere, ergo debet habere rationem ejus, quod habet esse tantum objective in intellectu &c.

Cæterum etiam hæc explicatio non satisfacit. Tum quia hoc quod habere esse nonnisi objective in intellectu, est quid respectivum ad

intellectum adeoque non primum, si possit assignari fundamentum illius talis respectus ad intellectum. Tum quia in ente reali, ratio cognoscibilis non est primò essentialis, daturque prior radix illius cognoscibilitatis, ergo idem inquirendum in explicanda natura entis rationis. Ut ergo tandem explicetur natura entis rationis, sit

Punctum Difficultatis 2.

*Premittuntur quadam ad explicandam
Naturam Entis rationis.*

PRÆMITTO I. *Non esse idem formaliter & absolute, ens impossibile & ens rationis.* Quamvis possint sub aliqua formalitate in idem recidere. Sicut non est idem formaliter animal & rationale, licet in idem recidant in homine.

RATIO est. Tum quia diversis formaliter opponuntur. Impossibile enim opponitur possibili, ens autem rationis enti reali, sicut ergo ea quibus opponuntur, ita & illa inter se distinguuntur, oppositorum enim eadem est ratio. Tum quia ly impossibile potest accipi pro genere ad ens rationis, & tanquam ratio superior. Impossibile item si non sumatur pro modo Logico, est oppositum ly *Possibile* sive *Possibile* spectetur in causis sive in seipso, in seipso enim etiam, dicit impossibile, quod non possit esse. Jam autem ens rationis, dicit referibile ad ly: *nosci*. Tum quia retineri debet communis apprehensio, licet sit illi aliquid addendum, quod ens rationis sit, quod habet esse nonnisi objective in intellectu, ratio autem impossibilis non est objective tantum in intellectu, ratio autem impossibilis non est objective tantum in intellectu. Cum hoc tamen stat, ut impossibile in partem venire possit descriptionis, Entis rationis.

PRÆMITTO II. *Non esse formaliter idem ens rationis & negationem.*

RATIO. Tum quia nemine cogitante dantur negationes, v. g. tenebræ, non extendi ulterius &c. Entia autem rationis non dantur nemine cogitante, unde existentia negationum licet abusiva, est, non esse; existentia autem entis rationis, licet abusiva, non est non esse, sed fingi. Tum quia negatio bis dicta de subiecto, extrahetur à ratione negationis fietque affirmatio, imò id habet etiam impossibile, quod est species negationis: si enim dicam, impossibile est quod hoc sit impossibile, resultat hæc veritas, est hoc possibile. Item si dicam: Petrus non est non homo, resultat conceptus: Petrus est homo. Dixi autem illas repetitiones debere

debere fieri circa aliquod subiectum, quia si negatio vel impossibile prædicetur de seipso, sine extractione ad aliam veritatem, fiet nonnisi prædicatio identica. Jam autem bis dictum ens rationis, non extrahit unquam à formalitate entis rationis. Tum quia ex communi proloquio, omne ens positivum fundat in se negationes, includitque quodammodo; & ita v. g. esse hominis, includit negationem in se Leonis, cum tamen nullum positivum includat ens rationis in se.

PRÆMITTO III. *Omne ens rationis est, quid compositum per rationem, compositione non quidem formali semper, semper tamen saltem æquivalenti.*

RATIO. Quia nullum est ens rationis, quod non sit impossibile, si impossibile involvit duo membra, nempe esse & non esse, si enim impossibile involveret solum esse, impossibile non esset, si item involveret solum non esse, impossibile non esset, quia reinderet in negationes, quæ se ipsis non sunt impossibiles, aut saltem non sunt formaliter quid impossibile. Probat hoc inductio in omni ente rationis, ut in hircocervo & aliis. Ly autem Chimæra est nomen universale impositum ad significandum ut sic, Ens rationis, quod ut sic, non debet importare compositionem, sicut animal non importat compositionem, licet quæcunque species animalis importet compositionem. Quanquam Chimæra ex primæva institutione supposebat pro Lemuribus, hoc est Diis compositis cum corpore marino, ut quidam dicunt. Sed Calpurnius dicit significasse fabulosæ bestiam, caput Leonis, ventrem Lupæ & caudam Draconis habentem. Ex quo inferes quod salvari hoc sensu possit dictum illud Alarcon, quod ens rationis sit quid fictum, exprimens aliquid verum.

NORO. Ens Rationis, secundum quamcunque partem singillatim acceptam, non esse impossibile, sed simpliciter possibile, componiturque ex possibilibus, & ita in Hircocervo partes componentes Hircus & Cervus sunt posibles, sed identitas illorum impossibilis. Casu autem quo fiat ens Rationis, impossibilitatem possibilitati identificans adhuc partes Entis rationis compositivæ, saltem mediata sunt posibles; quia ipsum impossibile, componitur ex Esse & non esse. Singillatim autem hæ partes sumptæ, sunt posibles. Nam non tantum verificativum sui habet Ly Deus, sed etiam ly non Deus, omnes enim Creaturæ sunt non Deus. Et tamen impossibile quoddam est, Deus non Deus. Item, Casu, quo duo entia rationis componantur ut Hircocervus & Leocornix, partium ipsarum partes singillatim acceptæ possibilitatem importabunt.

Ceterum. De illo ente rationis, quod potest fabricari in hac propositione: Non est Deus, notandum id venit. Dupliciter se-

posse intellectum habere circa dictam propositionem. I. Non faciendo ens rationis ullum, ut si dicat; creatura non est Deus, quæ propositio non potest esse ens rationis, cum sit propositio de ente reali, cum prædicato æterna veritatis, possibilitatem & veritatem illius negationis importante. II. Possum pronunciare, non est Deus faciendo ens rationis, stans in simplici apprehensione, virtualiter composita non existentia cum Deitate, hæc enim sola formalis fabricacionem entis rationis.

PRÆMITTO IV. *Quod in fabricatione entis rationis duo spectari possint.* I. Conceptus formalis entis rationis, qui est ipsa mentis actio, & hæc est quid reale. II. Ipsum objectum huius conceptus, quod ipsum rursus dupliciter spectari potest. I. pro ipsa expressione pro ipso verbo mentis, quod verbum mentis, ab actione mentis in nostris principiis re non differt, & hoc verbum mentis adhuc est reale, in ente rationis. II. potest spectari illud ipsum expressum illo verbo mentis, adeoque ut alibi dico, objectum objectivi conceptus, de hocque solo verificatur, quod habeat esse nonnisi objectivè in intellectu, conceptus enim formalis & Verbum mentis, etiam subjectivè, habent esse, cum vera & physica efficientia, ab intellectu.

PRÆMITTO V. *Sicut in entibus realibus constituximus supra triplicem statum, statum possibilitatis, statum essentie, & statum existentie, ita in presenti cum quadam proportionem improprietatissima facere possumus de quo toto ut discurratur distinctius.*

ASSERO I. *Possibilitatem entis rationis extrinsecam stantem in posse fingi, omnino esse realem.*

RATIO. Quia posse fingi accipitur hic pro potentia fingendi, quæ est quid reale cum sit ipsemet intellectus, potens fingere, inde tamen non sequitur quod aliqua realitas conveniat enti rationis, æquivocus enim effectus, non est necesse ut participet eandem rationem cum causa, & sicut posse intelligi spiritualiter, non tribuit objecto esse spirituale, sic nec posse fingi, tribuit objecto aliquod esse reale, præcipue verò, quia causa causat effectum, eo modo, quo ipse est causabilis; nam taxa conditionis existentie effectus, non est causa, sed ipsa conditio effectus, non enim ideo effectus est talis, quia causa non potest illum producere nisi talem, sed potius ideo causa non potest effectum producere nisi talem, quia ipse effectus, non est nisi talis producibilis; cum ergo conditio entis rationis sit talis, ut non nisi objectivum esse possit habere, sit ut nec potentia intellectiva, possit illi dare aliud esse. Et licet omnis causa realis, tam

quoad entitatem, quàm quoad modum causandi, producat nonnisi effectum realem, causa tamen realis quoad entitatem, intentionalis & fictiva quoad modum, non debet semper producere effectum realem, poteritq; fingere ens rationis, solumq; causa realis in nominativo & genitivo debet producere effectum realem, non autem causa realis, nonnisi in nominativo.

ASSERO II. *Necessario dari proportionatam intrinsecam possibilitatem, licet æquivocè dictam entis rationis.*

RATIO. Tum quia pone quòd nihil possit concipi tale, quod nonnisi in conceptu objectivo potest habere esse, non erit possibile ens rationis, ergo posse habere esse nonnisi objectivum in intellectu, erit illa possibilitas intrinseca, æquivocè accipiendo possibilitatem. Tum quia possibilitas rei intrinseca, est connexio prædicatorum essentialium, quod competit etiam enti rationis; est enim illi essentialia, ut habeat disconnexa prædicata, habentia nonnisi esse objectivum. Tum quia datur possibilitas extrinseca entis rationis. Ergò respondere illi debet possibilitas proportionata intrinseca, quomodo enim intellectus dare potest esse nonnisi objectivum in intellectu, si nihil potest habere esse nonnisi objectivum intellectu, hocq; solum appellatur nomine possibilitas intrinseca entis rationis. Hæc tamen possibilitas non confert ullum esse reale enti rationis, quia est possibilitas æquivoca ad eum modum, quo dicimus de dissidentibus, concordēs sunt in hoc ut dissideant. Item impossibilitas in hoc consistit non esse possibile, universaliterq; affirmari potest; possibile est, aliquid esse impossibile, alioqui nullum esset impossibile.

ASSERO III. *Etiam essentiam suo modo competere entis rationis.*

RATIO. Tum quia habet suam definitionem. Tum quia quærimus de hoc vel illo, an illud sit ens rationis, quæ questio institui non posset, si nullam haberet essentiam ens rationis. Tum quia dantur etiam de ente rationis propositiones æternæ veritatis, habentesq; veritatem non fictam, benè enim dico & sine fictione, quod habet esse nonnisi fictum, est ens rationis. In idem recedit doctrina illorum qui docent in hac propositione: Chimæra est impossibilis duo contineri Chimæram & ejus impossibilitatem, ejus impossibilitas non est quid fictum, esse autem Chimæram est quid fictum. Vide Arriag. Sect. 4. de ente Rat. n. 47.

ASSERO IV. *Existentiam entis rationis dupliciter spectari posse proportionaliter ad dicta superioris de existentia. I. Intrinsecè secundum quod dicit in esse actu. II. Extrinsecè, secundum quod dicit esse extra causas, secundum quod dicit esse actu. Ens rationis sic sumptum, nihil aliud erit, nisi ipsum illud esse, tantum ob-*

jectivum actu habitum, secundum quod autem dicit ipsum illud esse extra causas, sic sumptum Ens rationis, est, quod habet esse tantum objectivum, h. e. in quantum jam est extra potentiam fingentem, objicientem &c.

ASSERO V. *Ante actuale esse existentielle ut ita dicam entis rationis, præcedit esse existentielle, potentiale, ut ita dicam.*

RATIO. Supponamus Petrum primò fingere ens rationis, quo posito sic urgetur. Vel erat id ens rationis antequam primò fingeretur vel non erat, si erat, ergò primò fictum non est, deberetque esse æternum, quia non esset ratio, cur non esset prius semper, se primò ut supponitur ficto; si autem non erat, quæro vel supponebatur posse fingi vel non, si non supponebatur ante fictionem posse fingi, ergò fingi actu non potuit, quia quod non potest fingi actu, non fingitur actu, si supponebatur posse fingi, haberetur intentum, hoc enim solum hic intelligitur.

DICES. Cum Ovid. Quamvis unio possit intelligi ut potens esse seu ut possibilis, ex eo tamen nemo dicit, non esse de essentia unionis actu unire. Ergo nec ex eo quòd possit intelligi ens rationis potens cognosci, sequitur essentiam illius non esse, actu cognosci.

RESPONDETUR. Esse essentiam unionis actu unire si existat, sed non esse essentiam illius actu unire, quasi non sit in statu possibilitatis aduniri, & quasi semper exercere debeat actum uniendo, ergo idem in presenti etiam dicendum. His præmissis sit.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur de Difficultate.

DICENDUM est. *Quod ens rationis sit ens dicens disconnexionem prædicatorum in quantum illa est radix essendi tantum objectivè in intellectu. Dicitur ens rationis, ens, quia aliàs diximus posse ens, in tam lata significatione accipi, ut extendatur etiam ad entia rationis. Est autem ens dicens disconnexionem prædicatorum ut ostendatur, quòd pro generica ratione dicat rationem impossibilem, ipsum autem Ly Impossibile non ponitur pro Genere Entis Rationis, quia erat necesse, potius Ly ens pro Genere ponere, ob expresse, rationem Entis, in his ipsis terminis Ens Rationis positam, & sicut rectè definitur Ly Homo aliquis per Hominem individuum quia ipsum Ly: Homo aliquis importat Hominem, ita & Ens rationis debuit definiri per Ens, quia Ens rationis, in ipso suo nomine importat Ens. Est autem illa disconnexionis radix, ut ponatur, pro illius differen-*

differentiali aliquid absolutum, nam præcisa, ut dixi supra, ratio habentis non nisi esse objectivum, est ratio respectiva. *Est autem radix essendi & non existendi*, quia essentia prior est existentia, conceptus autem definitivus debet procedere per prima. *Est autem radix essendi tantum objective in intellectu*, ut condistingatur ab impossibilibus, quæ dantur etiam extra intellectum. *Ut id melius explanetur*

Noro hic aliquas distinctiones propositionum v. g. I. Ens habet esse in intellectu tantum objectivum, hæc propositio non explicat naturam entis rationis, quia de facto lapis cognitus, non habet aliud esse in intellectu, quam objectivum, neque tamen lapis cognitus, est ens rationis. II. Ens habet esse objectivum tantum in intellectu, hæc etiam propositio non explicat naturam entis rationis, quia convenit etiam entibus realibus, nam res spirituales, non habent esse objectivum nisi in intellectu, hic enim solus res spirituales agnoscit, & tamen res spirituales quæ tales, non sunt Ens rationis. III. Ens rationis est id, quod habet esse tantum objectivum in intellectu: Ly tantum potius cum esse construendo, quod scilicet sit talis natura, ut nullum illi esse competat, nisi quod est objectivum in intellectu.

Quares, an saltem similitudo duorum entium rationis sit realis, hoc ex alibi dictis solvi debet, physicè enim spectata illa ratio non est realis, cum sic spectata, sit ipsa extrema, quæ non sunt realia, sed entia rationis. Metaphysicè autem spectata illa relatio, est formalitas, sed ex illa nihil ad realitatem, argui potest.

DIFFICULTAS II.

An detur Ens Rationis?

Non est questio de hoc an dari possit à parte rei ens rationis, sed an possit fabricare intellectus noster ens rationis, quale jam descriptum est. Negat Durand. Valesius, Mirandulanus. Communis sententia affirmat.

DICENDUM est. *Fabricari posse Ens rationis.*

PROBATUR I. Qui negat ens rationis vel cognoscit id quod negat, posse ab intellectu fabricari, vel non cognoscit, si cognoscit ergo illud fabricat, quia illi dat tantum esse objectivum in intellectu, si autem illud non cognoscit, quid negat?

RESPONDEBIS. In probabili sententia Deus cognoscit entia rationis, nec tamen facit, ergo probabile est cognoscere entia rationis, non hoc ipso ipsa facere. Deinde cum dico ne quidem concipi potest, quod uno eodemque actu idem affirmetur, & simul sit negatio affirmationis, numquidne sequetur cognosci jam id, quod est affirmatio, esse negationem affirmati-

onis, ita etiam negare quod possit formari ens rationis, non est formare ens rationis.

CONTRA est. Tum quia nego, hoc ipso, non facere Deum ens rationis. Tum quia quando nego posse concipi ut affirmatio sit negatio, nego id posse concipi, conceptibilitate debita entibus realibus, sed non nego, posse id concipi conceptibilitate indebita.

RESPONDEBIS II. Quando dico incognoscibile non potest cognosci, vel cognoscitur, quod negatur vel non? si cognoscitur incognoscibile non est. Si non cognoscitur, quomodo de illo negatur, quod nosci non possit.

CONTRA. Incognoscibile etiam nunc cognosco, sed quod illic non cognosco, est ipsum materiale, & quod latet sub illo incognoscibili, cognoscibile autem, non nisi in ipso incognoscibili.

RESPONDEBIS III. Quando dicitur: Nego impossibile cognosci, ly nego impossibile cognosci duplicem habet sensum: I. ut propositio hæc mea, negas impossibile cognosci, sit reflexa supra aliquod iudicium falsum de rebus possibilibus, & hæc propositio hoc sensu est vera. Deinde potest habere sensum, quod propositio negans, sit actus directus, habent pro objecto aliquid implicatorum, & hæc propositio hoc sensu est falsa, adeoque falsum erit, quod possit concipi impossibile per modum possibilis. Quod ipsum alia distinctione exprimitur. Nego impossibile cognosci, ita ut mea hæc propositio negans, faciat sensum primo intentionalem, licet faciat sensum secundo intentionalem, hoc est, quod tunc habeatur pro objecto, ipsum illud iudicium.

CONTRA. Tum quia quando nego impossibile cognosci, licet possim pro objecto habere ipsum meum iudicium, cur non possim habere pro objecto objectum ipsum implicatorum? cur item illa propositio non habeat sensum primo intentionalem? Tum quia non tantum experior me dicere habeo iudicium falsum, sed etiam experior me apprehendere ipsum impossibile seu involvens contradictoria. Tum quia illius iudicii (de quo infra) essentialiter falsi debet haberi objectum, quod jam non erit reale quia esset verum, ergo illius iudicii objectum debet esse non reale, seu impossibile quod intenditur.

PROBATUR II. Ens rationis est illud quod habet esse tantum objective in intellectu. Sed multa sunt talia ut hircocervus, Leomus &c. similia.

RESPONDEBIS. Hoc argumentum procedat a definitione ad definitum, sed qui negat definitum, negabit & definitionem, ad eum modum quo dum aliquis negat Angelum corporeum, negabit & definitionem Angeli corporei.

CONTRA. Falsum est quod qui negaret Angelum corporeum, negaturus sit definitionem Angelicæ corporei hypotheticam, sub conditione impos-

impossibili, ad eum modum quo qui negat infinitum, non negat definitionem hypotheticam infiniti, imò ex ea arguitur impossibilitas infiniti. Et certè is qui negat Angelum corporeum debet scire quid neget, prius saltem natura noscendo quid sit negaturus priusquam neget, quod si scit quid sit negaturus, debet illius conceptum legitimum sibi formare. Quod si formet sibi conceptum legitimum entis rationis, hoc ipso illud formabit.

PROBATUR III. argumento negativo. Non implicat contradictionem posse formari ens rationis. Quod si non implicat illud formari, poterit ab intellectu formari.

RESPONDEBIS. Non implicare quidem contradictionem ut formetur ens rationis sed nesciri modum ejus formandi, consequenter nesciri, quòd de facto concipiatur, ad eum planè modum quo asserit aliquis posse Angelum transire ab extremo ad extremum sine medio, licet non intelligatur modus hujus transitus, idemq; contingit in aliis materiis, præcipuè verò in mysterio Trinitatis & Incarnationis.

CONTRA. Tum quia qui novit definitionem entis rationis, hoc ipso novit modum ejus formandi, nempe ut sibi objiciat objectum, quod habet esse, tantum objectivum in intellectu. Tum quia similijure dicerem præcisiones formales vel objectivas esse possibiles, nesciri tamen modum earundem formandarum. Tum quia quando modus faciendi non innectitur ipsi deliberationi de modo faciendi, tunc nescitur faciendi modus, hic autem deliberationi de modo faciendi, id quod esse habet tantum objectivum in intellectu innectitur hic modus, nempe præsentatio objecti, quod habet esse, tantum objectivum in intellectu.

OBJICITUR I. Hircocervus ut sit ens rationis debet apprehendi per modum unius, vel simplicis apprehensione, vel via enunciativa, quod neutrum fieri potest, quia vel sciet impossibile hoc esse vel non sciet, si nesciet, non plus faciet quàm is, qui enuntiat aliquid, quod non est verum, si sciet hoc esse impossibile, extrinsecus quidem dicit hircum esse cervum, sed interius nunquam id dicere poterit, intellectus enim qui est potentia necessaria, nunquam potest assenti falsò.

RESPONDETUR ad hoc, ut fiat ens rationis ex objecto, sufficit concipi id, quod habet esse tantum objectivum in intellectu, ut autem etiam ex parte subjecti fiat ens rationis, debet judicare, esse illud objectum impossibile, sed non impossibile, ut habeat esse tantum, objectivum in intellectu, licet impossibile judicet, ut illud objectum habeat esse aliud, hinc identitati illi hirci & cervi assentietur tanquam habeat esse tantum objectivum in intellectu. Sed non assentietur tanquam alicui objecto reali.

OBJICITUR II. Quando dico homo est lapis,

vel dico tantum homo, identitas lapidis, vel affirmo hominem esse identificatum lapidi, Si primum, ergò sensus illius dicti erit, homo homo, identitas identitas, lapis lapis consequenter nihil erit in illa propositione quod chimericum sit, nec erit affirmatio ulla, sed mera terminorum congeries. Quod si dictæ propositionis sensus sit: homo dicit identitatem cum lapide. Contra est. Quia nihil hinc erit impossibile non homo, non lapis, non etiam identitas, quia hæc identitas est conjunctio facta per intellectum, quæ non est impossibilis, sed de facto datur.

RESPONDETUR. Identitatem prædictam duplicem esse, I. acceptam pro actu intellectus conjungente illa duo & hæc est possibilis, eamq; solam evincit objectio. II. Identitas est objectiva, & hæc est chimerica.

INSTABIS. Si huic propositioni homo est lapis, responderet objectiva identitas ficta, illa affirmatio esset vera, consequenter nec faceret ens rationis. Sequel. probatur. Quia affirmaretur dari unio & identitas ficta inter hominem & lapidem, verum autem est esse illic identitatem fictam.

RESPONDETUR. Negand. Sequel. cum sua probatione, quia illius propositionis homo est lapis, non est sensus, homo dicit identitatem fictam cum lapide, sed sensus est quod dicat identitatem simpliciter, quæ tamen non est, nisi ficta per intellectum in hocq; stat formalitas, entis rationis.

OBJICITUR III. Impossibile est intellectum determinari ad duo contradictoria. Sed si intellectus concipiat homo est lapis determinabitur ad duo contradictoria.

RESPONDETUR. Non posse intellectum determinari ad duo contradictoria per assensum utrique, sed posse per apprehensionem utriusque. Hunc qui scit hominem non esse lapidem, non potest affirmare hominem esse lapidem, per secundam operationem, potest tamen apprehendere per primam. Quanquam dici etiam potest quòd sicut datur locus duobus fictis contradictoriis quasi vera essent, sic potest dari etiam locus fictæ determinationis ad duo contradictoria, licet non detur locus determinationi veræ.

OBJICITUR IV. Nihil est intelligibile nisi sit reale, ens rationis non est reale aliquid, ergò nec est intelligibile, nec dari poterit. Major probatur. Quia omne intelligibile prius est quàm intelligatur.

RESPONDETUR. Id quod assumitur, verum est de intelligibili speculativo, non de practico, vel ad maximum verum est de intelligibili reali, non autem ficto, seu de intelligibili quod ipsum sit per rationem. Quanquam radix ipsa esse tantum objectivi in intellectu, ex dictis, reperibilis in ente rationis, potest dici prior præesse ipsius actuali.

OBJICI-

OBJICITUR V. Assumendo hoc principium, quia concurrentia ad ens rationis non sunt ens rationis. *Ex quibus*

PRIMUM est Principium, quod fit à causa reali; Ens rationis fit à causa reali. Ergo.

RESPONDETUR. Missis aliorum variis responsionibus, quod ens rationis secundum id quod importat cognitionem se representantem sit quid reale, non autem secundum id quod representatur. Ne autem id quod sit reale, quamvis illam representationem faciat causa realis, hoc obest, quia tunc causa realis, ponit effectum realem, quando operatur modo suæ realitati proportionato, secus si non tali modo opereatur. Et sicut dum aliquid facit causa spiritualis non est necesse, ut sit semper spirituale, ita nec erit necesse reale esse semper, quod faciet causa realis, præcipue causa quæ est principium intentionum, quæ se possunt extendere etiam ad non realia. Hoc quod facit reale illa causa realis, est ipsa representatio, seu verbum mentis, hæcque sola representatio, proprie fit.

II. PRINCIPIUM. Ordo realis arguit extrema realia, est autem ordo realis inter cognitionem & ens rationis.

RESPONDETUR. Est ordo realis, & habitudo, privationis ad subiectum capax, nec tamen privatio, est quid reale. Quod si dicas importationem alicujus realis, per modum connotati, non arguere utriusque extremi realitatem, idem in præsentia dicam. Item, est ordo realis cognitionis noscentis nihil ad nihil, & tamen nihil, non est quid reale. Quod si dicas hunc ordinem esse de linea intentionali, qui potest haberi realis etiam ad non ens; idem in præsentia dici poterit. Dicitur etiam potest ordinem ad maximum realem prædicamentalem, exigere extrema realia, non autem ordinem transcendentalem, qualis est Notitiæ entis rationis, ad ens rationis.

III. PRINCIPIUM. Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu, ens autem rationis non fuit in sensu.

RESPONDETUR. Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu vel in se vel in aliquo sui, hoc est, specie deservitura ad ejusdem representationem, deserviunt autem sub sensum cadentia ad entis rationis representationem, fabricationem &c. Concedo tantum esse in ente rationis, quantum in eo cognoscitur, vel quantum directe vel reflexe cognosci potest; ratio autem ficti saltem reflexe potest illic nosci, & quando componitur ens rationis, partes quidem illius secundum se spectatæ sunt reales, sed non sunt reales, prout componentes, importantesque unionem seu identitatem.

OBJICITUR VI. Non potest concipi ex parte objecti tam impossibile positivum v. g. identitas hominis & cervi, quam impossibile negativum v. g. negatio Dei. Ergo nec potest tor-

mari ens rationis. Antecedens probatur, quia cum tu concipis identitatem inter equum & hominem, vel concipis aliquid distinctum ab equo & homine, & sic non concipis identitatem, quia hæc nihil addit supra id cujus est identitas, vel concipis ut nihil distinctum, & sic non concipis identitatem, sed potius distinctionem, si quidem distinctio nihil aliud est, quam ipsæ duæ entitates distinctæ.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens, concipiendoque illam identitatem non concipio quid distinctum ab equo & homine simul sumptis, licet concipiam quid distinctum ab homine singillatim, & equo singillatim sumpto.

OBJICITUR VII. Omne intelligibile objectum est ens reale, ens rationis non est ens reale. Ergo. Major probatur. Illud est ens reale, quod habet aliquod esse independentem à cognitione. Sed omne intelligibile, habet aliquod esse independentem à cognitione. Ergo. Major probatur, quia id quod est independentem, à cognitione jam non habet, esse tantum objective. Minor autem probatur, quia omne intelligibile antecedit cognitionem suam, sicut omne producibile antecedit productionem. Et ratio est, quia prius est posse cognosci, quod significat intelligibile, quam actu cognosci.

RESPONDETUR. Omne intelligibile antecedit cognitionem suam, non quoad esse suum actuale, sed antecedit vel quoad esse actuale, vel quod suum originativum & quod aliud imitatur; Ens autem rationis imitatur Entia realia. Unde si non esset intelligibile hircus & non esset intelligibile cervus, non esset hircocervus, quæ duo simul imitatur hircocervus, importando realem identitatem ipsius hirci & cervi. Comoda est & illa responsio quod scilicet intelligibile cognitione speculativa antecedit cognitionem, non autem intelligibile cognitione practica.

INSTAT I. Quod est intelligibile cognitione practica, est tale ab æterno, & tamen non est ab æterno ejus cognitio practica, ergo etiam intelligibile cognitione practica, præcedit suam cognitionem practicam.

RESPONDETUR. Sicut illud intelligibile practicum ab æterno est, ita & cognitio practica possibilis ab æterno est, habetque talem suam essentiam, ut dicat se non antecedere sui cognitionem, adeoque in sua essentia involvendo fieri ab illa; ita etiam & ens rationis, in sua essentia, ab æterno, involvit habere non nisi esse objectivum in intellectu, adeoque involvit fictionem sui.

INSTAT II. Debet per nos concedi quod ens rationis, habeat essentiam & quidem necessariam, immutabilem, æternam, ergo ens rationis habet essentiam realem, quandoquidem esse æternum, & necessarium est reale, utpote habens suum esse independentem à cognitione fingente, quæ est in tempore, habebitque existentiam suam realem,

tealem, siquidem essentia & existentia, non distinguuntur realiter.

RESPONDETUR. Ens rationis habere suam essentiam, sed tantum in disconnectione prædicatorum, quibus connexio, non possit, nisi ab intellectu, dari, convenitq; hoc illi, non ex libertate sed necessario, non contingenter sed immutabiliter; immutabile est enim, quod non possit habere esse nisi objective, incipitq; hæc existentia non in tempore suo ab æterno, sed quia dicit disconnectionem prædicatorum, non erit hæc illius essentia realis, cum in suo esse involvat cognitionem possibilem fingentem; nec habebit existentiam suam realem, quia nec habet essentiam realem; sed sicut in sua essentia exigit fingi, ita & in sua existentia, pendebit à fictione.

INSTAT III. Omnis notitia causatur realiter ab objecto tanquam à causa, nulla autem Chimæra potest esse causa vera.

RESPONDETUR. In communibus principiis: Objectum causat realiter notitiam, ratione specierum impressarum, si objectum in notitiam per se ipsum non influat. Species autem inveniuntur etiam in fabricatione entis rationis, terminativus autem concursus, cum non involvat efficientiam realem, potest competere etiam iis, quæ non sunt ens reale. Quanquam si non admittatur concursus effectivus specierum in notitias, ipsum Antecedens indigeret explicari.

QUÆSTIO II.

De Causis entis rationis.

UNIVERSALISSIMA divisione duplex causa entis rationis cogitari potest creata & increata. De utraque inquirendum est.

DIFFICULTAS I.

De Causa Creatæ Entis Rationis.

ASSERO I. *Sensus externos non facere ens rationis.* Est conclusio plurium contra Arriag.

RATIO. Tum quia sensus non attingunt nisi sensibile, sicut intellectus intelligibile. Ens rationis autem, non est quid sensibile, sensibile enim debet esse aliquid reale, puta color, sonus &c. Tum quia quomodo faciant sensus Ens rationis explicari non potest, nullaq; necessitas & fundamentum tribuendi illis hanc virtutem. Tum quia quæcunque ratio probat, quod universale non fiat per sensus, eadem probabit quod nec ens rationis fiat per sensus.

DICES I. Cum Arriag. Casu quo uni loco alligatum unum colorem, per species alias, alibi intuerer, ut fit in speculo & tamen impossibilis

esset visio illius objecti in illo loco, verè tunc faceret sensus ens rationis. Quia videret objectum non reale, & quod nullum habet esse, præter objectivum in potentia vitiva.

RESPONDET OVIEDO. Colorem qui sit ejusdem speciei, & tamen alligatum certo loco, non posse à Deo creari, ex se enim est indifferens, ad esse in hoc vel illo spatio. Quod si tamen decreto Dei alligaretur uni loco, non esset simpliciter impossibile, hinc oculus illum videns, non haberet objectum simpliciter impossibile. Quod si Deus crearet colorem distinctum speciei & non ejusdem rationis cum coloribus, qui nunc dantur, non spectaret ad potentiam hujus ordinis, adeoq; ab illa videri non posset. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Cur enim colorem etiam distinctum specie, à præsentibus, non posset præsens videre oculus. Deinde sicut ponibilis est color distinctus specie, alligaturq; uni loco, ita ponibilis est potentia perceptiva illius coloris, & de hoc quæro, cum possit videre illum colorem per alias species ut fit in speculo, cur tunc non videat ens rationis.

RESPONDET aliter recent. Suar, quod colorem essentialiter alligatum uni loco, non possit videre in alio loco oculus. Rationem dat, quia illum nec per proprias, nec per alienas species videre potest. Non per alienas, quia oculus abstractivè non cognoscit, non etiam per species proprias, quia illæ cum objecto, sunt alligatæ non nisi uni loco. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia non implicat species transferri in alium locum.

RESPONDETUR aliter. Oculum non facturum tunc ens rationis; sed quæ est ratio cur apparens non nisi objectum videri possit, eadem tunc reddi poterit, & sicut, dum non nisi apparens aliquid videtur, referri id debet in species, medium, potentia affectionem, ita in eadem principia referri debet, quare color alligatus uni loco, videri possit alibi. Adde hoc argumentum non esse evolutum, si enim impossibile est objectum in alio loco videri, qui supponi potest quod videatur, ad eum modum, quo si impossibile est concipere intellectum, id quod habet esse, tantum objectivum in intellectu, qui supponi posset, nosci illud.

DICES II. Impossibile potest intelligi per species alienas, ergo & videri v. g. tenebræ per species nigredinis.

RESPONDETUR. Casu quo intellectus intelligat per species alienas, non extrahendum illum extra suam speciem, secus si oculus videret tenebras. Et certè intellectus habet vim naturalem noscendi per species alienas, oculus autem non habet vim noscendi non coloratum, verè autem illæ tenebræ non essent coloratæ, quod si non essent coloratæ, non illæ viderentur, si non illæ viderentur,